

# Wettelijke aansprakelijkheid en de uit een concubinaat geboren kinderen

Citation for published version (APA):

de Groot, G-R. (1983). Wettelijke aansprakelijkheid en de uit een concubinaat geboren kinderen. In *Samenleven, samenwerken: Opstellen aangeboden aan Prof. mr. E.C. Henr* (pp. 105-117). Kluwer.

## Document status and date:

Published: 01/01/1983

## Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

## Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

## General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

[www.umlib.nl/taverne-license](http://www.umlib.nl/taverne-license)

## Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

[repository@maastrichtuniversity.nl](mailto:repository@maastrichtuniversity.nl)

providing details and we will investigate your claim.

# Wettelijke aansprakelijkheid en de uit een concubinaat geboren kinderen

MR. GERARD-RENÉ DE GROOT\*

## INLEIDING

Het Nederlands recht kwalificeert de uit een concubinaat geboren kinderen als 'onwettig'. 'Onwettige kinderen' vormen de pendant van de 'wettige kinderen', dat zijn de kinderen die staande huwelijk van hun ouders zijn geboren of verwekt (art. 197 e.v. Boek 1 BW), zijn gewettigd (art. 214 e.v. Boek 1 BW) of geadopteerd (art. 227 e.v. Boek 1 BW). Het al dan niet zijn van wettig kind heeft veel rechtsgevolgen. De rechtspositie van een onwettig kind verschilt op een groot aantal punten van die van een wettig kind.<sup>1</sup> Bij de bepaling van de rechtspositie van een onwettig kind blijkt verder in de regel van belang te zijn, of dit kind al dan niet door de vader is erkend.<sup>2</sup>

In dit opstel zal een poging worden gedaan om de positie van de uit een concubinaat geboren kinderen in het wettelijke aansprakelijkheidsrecht te vergelijken met de positie van wettige kinderen in dat deel van het recht. In het kader van die vergelijking zal met name ook worden onderzocht, in hoeverre het kind dat door de met zijn moeder in concubinaat levende man is erkend, een andere rechtspositie heeft dan het kind dat wel door de concubijn<sup>3</sup> van de moeder is verwekt, maar niet door deze is erkend. Voor het door de concubijn niet erkende kind wordt voorts nagegaan, of het verschil uitmaakt of de concubijn al dan niet bijdraagt in het levensonderhoud van het kind.

\* Mr. Gerard-René de Groot is wetenschappelijk hoofdmedewerker privaatrecht aan de Rijksuniversiteit Limburg te Maastricht.

1. Bijvoorbeeld met betrekking tot nationaliteit, naam, erfrecht, ten aanzien van de vraag wie zij kunnen aanspreken voor betaling van kosten van levensonderhoud, met betrekking tot wezenpensioenen, belastingen, enz. enz.

2. Zo heeft een door de verwekker erkend onwettig kind erfrechtelijke aanspraken op de nalatenschap van zijn vader, een door de verwekker niet-erkend onwettig kind blijkt zulke aanspraken – ook na de op 1 december 1982 in werking getreden wijziging van de wetbepalingen betreffende de erfrechtelijke positie van onwettige kinderen – niet te hebben. Vergelijk over deze wetswijzigingen NJB 1982, blz. 1145. Zie ook art. 406 lid 5 Boek 1 BW en 4.3.4.2a alsmede 4.2a.2.5 lid 2 NBW.

3. Deze term ontleen ik aan *A.M. van de Wiel*, Samenleven buiten huwelijk, Preadvies voor de Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking, nr. 16, Kluwer Deventer 1974.

Bij de vergelijking van de rechtspositie van de uit een concubinaat geboren kinderen met die van wettige kinderen zal telkens worden uitgegaan van een 'eheähnlich' concubinaat.<sup>4</sup> Voor zover men bijv. LAT-relaties<sup>5</sup> als concubinaat zou willen beschouwen, zij erop geattendeerd, dat deze verhoudingen wegens het ontbreken van de 'Eheähnlichkeit' in dit opstel uitdrukkelijk buiten beschouwing worden gelaten. Evenmin wordt aandacht besteed aan de gevolgen van het uit elkaar vallen van een huwelijk respectievelijk concubinaat t.a.v. de in dit artikel te bespreken problematiek. De schijnwerpers zijn dus uitsluitend gericht op het huwelijk enerzijds en het 'eheähnliche' concubinaat anderzijds.

Hierboven is aangegeven, dat in dit artikel o.a. ook zal worden ingegaan op de rechtspositie van door de concubijn wel verwekte maar niet erkende kinderen. De vraag kan wellicht opkomen, of binnen een 'eheähnlich' concubinaat de concubijn het door hem verwekte kind niet altijd zal erkennen, zodat de bespreking van de positie van een door de met de moeder samenwonende verwekker niet erkend kind niet een 'casus non dabilis' is. Er zij op gewezen, dat ook in 'eheähnliche' concubinaten erkenning van het kind door de concubijn vaak achterwege blijft vanwege sommige rechtsgevolgen van de erkenning (met name de geslachtsnaam van het kind, zijn nationaliteit). Grond voor nalaten van de erkenning is dikwijls ook een algemene antihouding met betrekking tot het feit, dat de wetgever (c.q. het recht) zich bemoeit met relaties tussen mensen.

Aan het slot van deze inleiding dient te worden aangegeven op welke punten van het wettelijk aansprakelijkheidsrecht hierna in het bijzonder zal worden ingegaan. In twee regelingen uit ons wettelijke aansprakelijkheidsrecht staat de verhouding ouder-kind duidelijk centraal. In de eerste plaats is dit de regeling van de ouderaansprakelijkheid van art. 1403 lid 2 BW. Verder is de relatie ouder-kind van groot belang bij de actie die nabestaanden van een door een onrechtmatige daad om het leven gekomen persoon ex art. 1406 BW hebben jegens de laedens; 'kinderen' behoren immers tot deze nabestaanden. Het hierna volgende betoog zal zich daarom op die beide regelingen, die van art. 1403 lid 2 en 1406 BW, concentreren. Uiteraard zullen de met de genoemde bepalingen corresponderende regelingen van het NBW in de beschouwing worden betrokken. Hierna zal derhalve allereerst worden ingegaan op de ouderaansprakelijkheid ten aanzien van uit concubinaat geboren kinderen, terwijl daarna opmerkingen zullen worden gemaakt over de mogelijkheid die uit concubinaat geboren kinderen hebben om een actie wegens gederfd levensonderhoud in te stellen tegen degene door wiens onrechtmatig gedrag (één van) hun in concubinaat levende ouders om het leven (is) zijn gekomen.

4. Hieronder versta ik een relatie waarbij een man en een vrouw, die met elkaar zouden kunnen huwen, een gezamenlijke huishouding hebben.

5. Dat wil zeggen de 'living apart together'-relaties, waarover bijv. T.R. Hidma, in zijn preadvies voor de studiedag van de Nederlandse Gezinsraad, gepubliceerd in 'Wet en recht buiten echt. Tweerelaties met en zonder kinderen', Kluwer, Deventer 1982, blz. 7.

AANSPRAKELIJKHEID VAN OUDERS VOOR DE DOOR HUN KINDEREN GEPLEEGDE  
ONRECHTMATIGE DADEN

Volgens art. 1403 lid 2 BW zijn ouders of voogden aansprakelijk voor de door hun minderjarige bij hen inwonende kinderen veroorzaakte schade, indien zij over die kinderen de ouderlijke macht of voogdij uitoefenen. Volgens lid 5 van de betreffende bepaling vervalt de aansprakelijkheid van de ouder (c.q. voogden), indien zij bewijzen, dat zij een bepaalde schadeveroorzakende daad van hun kind niet hebben kunnen beletten. Gezien de disculpatiemogelijkheid van art. 1403 lid 5 BW, bevat lid 2 geen risicoaansprakelijkheid, doch een schuldaansprakelijkheid. Als grond voor die schuldaansprakelijkheid wordt in de regel een zorgplicht van de ouders en voogden gezien t.a.v. de gedragingen van hun kinderen.<sup>6</sup> Ouders en voogden worden vermoed schuld te hebben aan onrechtmatige gedragingen van hun kinderen. Gewezen wordt soms ook op de bijzondere band tussen ouder en kind, die ouderlijke verantwoordelijkheid voor diens daden zou meebrengen.<sup>7</sup>

In het Ontwerp NBW steunde deouderaansprakelijkheid in aansluiting bij het bestaande recht oorspronkelijk ook op het vermoeden van schuld van de ouder. Art. 6.3.7 NBW bepaalde:

‘1. De ouder die de ouderlijke macht of de voogdij over zijn kind uitoefent, is voor diens gedragingen mede aansprakelijk. De ouder is ook aansprakelijk als de gedragingen aan het kind zelf wegens zijn jeugdige leeftijd of wegens een geestelijke of lichamelijke tekortkoming niet als onrechtmatige daad kan worden toegerekend.

2. Onverminderd het in artikel 1 bepaalde vervalt de aansprakelijkheid van de ouder, indien aan hem niet kan worden toegerekend een nalaten van zodanige maatregelen ter voorkoming van nadeel voor derden als redelijkerwijs van hem konden worden gevergd of indien ondanks deze maatregelen het kind de schade toch zou hebben toegebracht.

3. Indien ouder en kind beiden aansprakelijk zijn heeft degene die de schade vergoedt, verhaal op de ander voor zover de billijkheid, met inachtneming van alle omstandigheden zulks meebrengt’.

Later werd deze bepaling vervangen door de regeling van art. 6.3.2.1 NBW.<sup>8</sup> Voor een schadetoebrengende gedraging van een kind beneden de veertien jaar is degene die de ouderlijke macht of voogdij uitoefent aansprakelijk zonder dat disculpatie mogelijk is: er is dus sprake van risico-aansprakelijkheid. Voor een schadetoebren-

6. Vergelijk hierover *Onrechtmatige Daad IV (Brunner)* nr. 86; *Asser-Rutten III*, vijfde druk, (1979), blz. 138-139; *G.H.A. Schut*, *Onrechtmatige daad*, tweede druk, Zwolle 1981, blz. 124-129.

7. Zo bijv. de Toelichting op art. 6.3.7 Ontwerp Meijers, 668, *Parlementaire geschiedenis Boek 6 (Van Zeben)*, Deventer 1981, blz. 677: ‘De verzwaring van aansprakelijkheid in vergelijking met de algemene regels van de onrechtmatige daad is alleen gerechtvaardigd bij de zo bijzondere band van ouder en kind’.

8. In wetsontwerp 17 541 (Invoeringswet Boeken 3-6 van het NBW, vijfde gedeelte) wordt voorgesteld de tekst van art. 6.3.2.1 lid 1 als volgt te redigeren: ‘1. Voor schade aan een derde toegebracht door een gedraging van een kind dat nog niet de leeftijd van veertien jaren heeft bereikt en aan wie deze gedraging als een onrechtmatige daad zou kunnen worden toegerekend als zijn leeftijd daaraan niet in de weg zou staan, is degene die de ouderlijke macht of voogdij over het kind uitoefent, aansprakelijk.’ Vgl. in dit verband de opmerkingen van *G. van Maanen*, *NJB* 1981, blz. 364 e.v.

gende gedraging van een kind tussen de 14 en 16 jaar is degene die de ouderlijke macht of voogdij over het kind uitoefent, aansprakelijk, 'tenzij hem niet kan worden verweten dat hij de gedraging van het kind niet heeft belet.'

Behalve eisen die worden gesteld aan de schadetoebrengende gedraging van een (minderjarig) kind zelf is volgens huidig recht een ouder/voogd voor de veroorzaakte schade aansprakelijk, indien

- de betrokkene de ouderlijke macht/voogdij uitoefende;
- het kind inwonend was;
- de betrokkene zich niet kan disculperen.

Omstreden is, of ouders ook voor elkaars fouten aansprakelijk zijn; met andere woorden of één ouder zich kan disculperen, indien hij bewijst dat hem geen blaam treft.<sup>9</sup>

Voor kinderen onder de veertien jaar vervalt in het NBW, zoals reeds gesteld, de disculpatiemogelijkheid. De vraag, of één van de ouders zich kan disculperen, heeft derhalve voor die categorie ook geen relevantie meer. Beide ouders zijn aansprakelijk, als ze de ouderlijke macht uitoefenen. In het NBW wordt de eis van inwonendheid niet meer gesteld.

Wat betreft de aansprakelijkheid voor gedragingen van de kinderen tussen 14 en 16 jaar wordt eveneens het vereiste van uitoefening van de ouderlijke macht/voogdij gesteld. Ouders kunnen zich echter onafhankelijk van elkaar disculperen. De eis van inwonend zijn ontbreekt weer.

Na het voorgaande is voldoende duidelijk, hoe de ouderaansprakelijkheid m.b.t. een uit een huwelijk geboren kind, dat in gezinsverband met zijn ouders, leeft naar huidig en toekomstig recht is. Hoe is echter de situatie rehtens, indien dat kind eveneens met moeder en verwekker in gezinsverband leeft, maar de relatie tussen laatstgenoemden niet in de vorm van een huwelijk is gegoten<sup>10</sup>?

Over een dergelijk – onwettig – kind wordt dan geen ouderlijke macht uitgeoefend. In de regel zal echter zijn moeder voogdes zijn. Zij is dan onder de omschreven voorwaarden voor haar kind aansprakelijk. Volgens de regels van art. 1403 lid 2 BW, 6.3.2.1 lid 1 en 6.3.2.1 lid 2 NBW is de verwekker slechts aansprakelijk in het uitzonderlijke geval, dat niet de moeder doch de vader de voogdij over het kind heeft.<sup>11</sup> Of hij 'zijn' kind heeft erkend of niet, doet hierbij niet ter zake, het al dan niet uitoefenen van de voogdij is maatgevend. De met een moeder samenlevende verwekker van een kind verkeert derhalve – ten aanzien van de aansprakelijkheid voor het

9. Hierover *Onrechtmatige Daad IV* (Brunner) nr. 89; *Asser-Rutten III*, vijfde druk (1979), blz. 141–142. *A. Rutten-Roos*, Jeugdigen in burgerrechtelijke relaties, Deventer 1975, blz. 142.

10. Men vergelijkte in verband met deze vraag over de aansprakelijkheid voor uit een concubinaat geboren kinderen wellicht ook HR 8 oktober 1982, R.vdW 1982, 177 inzake de wettelijke aansprakelijkheid voor de concubinaatsbond.

11. In dit verband is het in 1981 door het Ministerie van Justitie gepubliceerde Voorontwerp Herziening Afstammingsrecht interessant, dat in het voorgestelde art. 246 lid 2 de mogelijkheid tot een gezamenlijk ouderlijk gezag voor ongehuwden opent. Zie hierover onder meer *M. de Langen*, Gezamenlijk ouderlijk gezag voor ongehuwden, NJB 1982, blz. 1135–1138; *W.C.E. Hammerstein-Schoonderwoerd* in haar preadvies voor de Nederlandse Gezinsraad, gepubliceerd in 'Wet en recht buiten echt. Tweerelaties met en zonder kinderen,' Deventer 1982, blz. 77–80; *I. Jansen*, FJR 1982, blz. 45–49.

onrechtmatig gedrag van 'zijn' kind – in dezelfde positie als bijv. een vader/moeder die uit de ouderlijke macht is ontzet of ontheven, een stiefvader/-moeder, een inwonende grootouder, tante, oom, enz. enz. Ook deze personen leven in gezinsverband samen met kinderen, over welke zij geen voogdij uitoefenen zodat zij voor de daden van deze kinderen niet aansprakelijk zijn. In zoverre worden gelijke gevallen gelijk behandeld.

Vergelijkt men de positie van de met de moeder in concubinaat levende verwekker echter met de positie van de wettige vader die met zijn kinderen samenleeft, dan is het verschil echter op z'n zachtst gezegd opvallend. Dit leidt tot de vraag, of de regeling van deouderaansprakelijkheid moet worden veranderd.

Welke redenen zijn aan te voeren om op dit gebied een gelijkschakeling van de positie van de met de moeder samenlevende verwekker met die van de wettige vader te verdedigen? Het ligt voor de hand om in de eerste plaats na te gaan, of het belang van het (onwettige) kind dit eist. Op het eerste gezicht lijkt het belang van dit kind een dergelijke gelijkschakeling niet te eisen. Het primaire belang van het kind ligt immers bij de vraag, of het *zelf* al dan niet voor zijn (onrechtmatig) gedrag aansprakelijk is. Of nog andere personen wegens zijn gedrag kunnen worden aangesproken is voor hem op het eerste gezicht minder interessant. Bij nadere beschouwing blijkt het onder omstandigheden voor een kind echter toch aantrekkelijk te zijn, als behalve hij ook een ander voor zijn onrechtmatig gedrag kan worden aangesproken. Indien dat het geval is, kan namelijk de vraag opkomen, of het kind een (gedeeltelijk) regresrecht heeft op de ander, die voor zijn gedrag mede-aansprakelijk is. Een dergelijk regresrecht kan onder omstandigheden worden aangenomen.<sup>12</sup> In deze mogelijkheid tot regres ligt voor een kind het eigen belang bij het aannemen van aansprakelijkheid van een ander (met name zijn ouder of voogd) voor zijn onrechtmatig gedrag. Een voorbeeld moge deze stelling nog nader ondersteunen.

Stel dat een 15-jarig kind door zijn (lichte) schuld aan een derde schade toebrengt en deswegen aansprakelijk is. Zijn moeder kan zich disculperen, zijn vader had door in te grijpen de onrechtmatige daad kunnen verhinderen; door volstreckte nonchalance heeft deze dat echter niet gedaan. Indien de vader nu naast het kind aansprakelijk is, heeft dit kind de mogelijkheid tot (gedeeltelijk) regres. Wanneer de vader niet aansprakelijk is, ontbreekt dit regres ten ene male. Een wettige vader zal in de beschreven casus inderdaad aansprakelijk zijn; een regres van het kind op zijn vader behoort derhalve tot de mogelijkheden. Indien de vader daarentegen slechts de concubijn van de moeder is, kan deze niet ex art. 1403 lid 2 BW resp. 6.3.2.1 NBW aansprakelijk worden gesteld. Het kind heeft in dat geval dan ook geen regresmogelijkheid. Vanuit de positie van het (onwettig) kind geredeneerd is het onbevredigend te constateren, dat het – uitsluitend op grond van zijn status – in het ene geval wel en in het andere geval geen regresmogelijkheid heeft.

De problematiek van de regresvordering speelt trouwens ook tussen de 'ouders' onderling. Stel, een kind is baldadig; de moeder kan zich niet disculperen, daar zij

12. Zie *Onrechtmatige Daad IV* (Brunner), nr. 114 en 102; *Brunner, Ars Aequi* 1976, blz. 83 e.v.; *Asser-Rutten III*, vijfde druk (1979), blz. 139–140.

licht onachtzaam is geweest; de vader treft echter grotere blaam, hem kan weer volstreekte nonchalance worden verweten! Indien beide ouders de ouderlijke macht uitoefenen, zullen beide ex art. 1403 lid 2 BW (resp. 6.3.2.1 NBW) aansprakelijk zijn. In dat geval is een (gedeeltelijk) regres van de moeder op de vader denkbaar. (Hoewel zo'n regres waarschijnlijk het einde van het huwelijk zal betekenen.) Indien echter de vader geen ouderlijke macht uitgeoefend heeft, zal hij niet ex art. 1403 lid 2 BW (resp. 6.3.2.1 NBW) aansprakelijk kunnen worden gesteld. Een regresvordering van de moeder op de vader is dan in beginsel onmogelijk.

Van groter gewicht dan het voorgaande is echter, dat de niet-aansprakelijkheid ex art. 1403 lid 2 BW (resp. art. 6.3.2.1 NBW) van de met de moeder samenlevende verwekker van een kind *derden* nadeel berokkent. Stel, een derde lijdt schade door het onrechtmatig gedrag van een kind, omdat zijn vader door nonchalance niet heeft ingegrepen. Dikwijls zal het weinig zin hebben een schadevergoedingsactie tegen het kind zelf in te stellen, daar dit in de regel nauwelijks vermogen heeft waarop de schadevergoeding kan worden verhaald. Interessanter is het de vader tot het vergoeden van de schade aan te spreken. Of dit mogelijk is, kan in principe niet worden gezegd op grond van de feitelijke constellatie van het gebeurde (mate van nonchalance etc.). De vraag kan slechts worden beantwoord, nadat een juridische röntgenfoto is gemaakt; blijkt uit die röntgenopname, dat de vader met de moeder is gehuwd en de ouderlijke macht uitoefent, dan kan hij worden aangesproken. Leeft hij ongehuwd met de moeder samen, dan gaat hij aansprakelijkheidsrechtelijk in beginsel vrijuit. Deze conclusie is onbevredigend. Het is in het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht minder gelukkig, indien de conclusie, of iemand op grond van bepaalde zichtbare feiten en gedragingen wel of niet tot betaling van schadevergoeding kan worden aangesproken, afhankelijk is van een (op het moment van de onrechtmatige gebeurtenis voor de gelaedeerde buitenstaander) onzichtbare juridische infrastructuur.

Als men uit het voorgaande de conclusie zou willen trekken, dat de aansprakelijkheid voor het onrechtmatig gedrag van kinderen wellicht moet worden uitgebreid, komt ogenblikkelijk de vraag op, aan welke personen een dergelijke aansprakelijkheid dan moet worden opgelegd. Moet een dergelijke aansprakelijkheid worden gelegd op iedere volwassene met wie het kind in gezinsverband samenleeft? Of wellicht in elk geval op iedereen die naar buiten toe – tegenover derden – precies zo optreedt als ware hij ouder of voogd van een bepaald kind? Of – weer een andere mogelijkheid – op een ieder die in een concreet geval dusdanig feitelijk gezag heeft over een bepaald kind, dat hij de gedragingen van dat kind kan beïnvloeden?<sup>13</sup> Ik wil in het kader van dit opstel niet zover gaan dergelijke stellingen te verdedigen, en volsta met de these dat het *in elk geval* zinvol lijkt deoudersaansprakelijkheid uit te breiden tot de vader van een kind die met moeder en kind in gezinsverband samenleeft. Ook bij een dergelijk uitgangspunt is het nog niet eenvoudig die grenzen precies te trekken. Moet de aansprakelijkheid worden gelegd op elke *ouder* (dus

13. Ligt een dergelijke gedachte wellicht mede ten grondslag aan de aansprakelijkheid van onderwijzend personeel voor hun leerlingen (art. 1403 lid 4 BW)? Er zij echter op gewezen, dat deze kwalitatieve aansprakelijkheid in het NBW ontbreekt. Vgl. *Asser-Rutten* III, vijfde druk (1979), blz. 143.

zonder de eis van ouderlijke macht of voogdij). Een dergelijke aansprakelijkheid zou wellicht iets te ver gaan, daar dan ook ouders die uit de ouderlijke macht of voogdij zijn ontzet of ontheven, aansprakelijk zouden zijn, terwijl *tegen* een aansprakelijkheid van dezen goede argumenten kunnen worden aangevoerd. Ouders die uit de ouderlijke macht zijn ontzet of ontheven kunnen soms onvoldoende invloed op het gedrag van hun kinderen uitoefenen door het feit dat hun ouderlijke macht mede vanwege de ontzetting/ontheffing niet slechts juridisch doch ook psychologisch aan gezag heeft ingeboet. Bovendien kan het voorkomen, dat een ouder die b.v. wegens gebrek aan geestelijke vermogens van de ouderlijke macht is ontheven (art. 268 lid 2 sub *b* Boek 1 BW), wegens feitelijke onbekwaamheid (of in geval van curatele: handelingsonbekwaamheid) niet in staat is om een WA-verzekeringsovereenkomst te sluiten om zich zo voor het geval van een eventuele aansprakelijkheid voor onrechtmatig gedrag van zijn kinderen in te dekken.<sup>14</sup> Een aansprakelijkheid voor het gedrag van zijn kinderen is om al deze redenen minder reëel.

Beter is het daarom de aansprakelijkheid niet uit te breiden tot alle ouders, maar slechts tot 'de met de moeder samenlevende man, die het kind heeft erkend of veroordeeld is tot het betalen van alimentatie voor het kind'.<sup>15</sup> Men kan m.i. niet zover gaan ook de verwekker die het kind niet heeft erkend en ook geen alimentatie betaalt, aansprakelijk te stellen. De grond hiervoor is simpel: een dergelijke verwekker is in feite niet te onderscheiden van elke willekeurige man met wie de moeder in gezinsverband samenleeft. Zou men ook zo'n verwekker aansprakelijk willen stellen, dan zou men de consequentie moeten doortrekken en elk volwassen gezinslid voor onrechtmatig gedrag van een kind aansprakelijk moeten stellen.

In het voorgaande is gesteld, dat de met de moeder samenlevende verwekker niet ex art. 1403 lid 2 BW (resp. art. 6.3.2.1 NBW) voor onrechtmatig gedrag van zijn kind aansprakelijk is. De lege ferenda is een verandering van deze regeling verdedigd. Er zij echter op gewezen, dat de met de moeder samenlevende verwekker m.i. onder omstandigheden ook naar geldend recht soms wellicht aansprakelijk zou kunnen worden gesteld, als 'zijn' kind onrechtmatig handelt en hij die handeling had kunnen voorkomen. Nalaten in strijd met een rechtsplicht kan immers een onrechtmatige daad opleveren. En juist met betrekking tot het gedrag van kinderen zou men mijns inziens soms een plicht tot handelen (dat wil zeggen ingrijpen) kunnen construeren. Met betrekking tot het gedrag van willekeurige kinderen zal niet snel een rechtsplicht tot ingrijpen mogen worden aangenomen. Slechts in extreme gevallen zal van een dergelijke rechtsplicht sprake zijn. Zo bijv. wanneer kinderen 'Televisie' spelen en een kind, dat 'Indiaan' speelt op het punt staat een vriendje, dat 'Cowboy' is met een echt mes te scalperen. In een dergelijk geval zou ik willen verdedigen, dat in beginsel elke volwassene tot ingrijpen verplicht is. Als een volwassene dan niet ingrijpt is hij ex

14. Mijns inziens mag men in beginsel geen personen wettelijk aansprakelijk stellen voor gebeurtenissen waartegen zij zich niet op normale voorwaarden bij verzekeringsmaatschappijen kunnen verzekeren. Een uitzondering geldt uiteraard voor eigen opzet of grove schuld van die personen.

15. Alsmede wellicht de met de moeder samenlevende man van een onwettig kind, die weliswaar niet tot het betalen van alimentatie is veroordeeld, maar wel feitelijk bijdraagt in de kosten van levensonderhoud van het kind.



art. 1401 BW (resp. art. 6.3.1.1 NBW) aansprakelijk voor de ontstane schade. Een wettelijke grond voor de plicht tot ingrijpen zou soms kunnen worden gevonden in art. 450 Sr.<sup>16</sup> Die rechtsplicht wordt mijns inziens sterker naarmate de relatie tussen een volwassene en een kind enger is. Een zeer sterke rechtsplicht tot ingrijpen zou men met name kunnen aannemen voor de hierboven al zo vaak ten tonele gevoerde verwekker van een kind die met moeder en kind in gezinsverband samenleeft. Een sterke plicht tot ingrijpen rust mijns inziens verder ook op bijv. de stiefvader ten opzichte van baldadigheden van zijn stiefkinderen. Gezien de zorgplicht die een stiefvader voor zijn stiefkinderen heeft (en die zich onder meer in alimentatieverplichting uit)<sup>17</sup>, heeft hij de plicht onrechtmatige daden van die kinderen zo mogelijk te voorkomen.

Deze redenering bewerkstelligt nog niet, dat de met de moeder samenlevende verwekker of stiefvader met betrekking tot de aansprakelijkheid voor onrechtmatige daden van hun (stief)kinderen in exact dezelfde positie zou komen te verkeren als een wettige vader. *Bewijsrechtelijk* ligt hun positie anders. Tegen de wettige vader bestaat naar geldend recht conform art. 1403 lid 5 BW en in het NBW in het geval van art. 6.3.2.1 lid 2 een vermoeden van schuld met een disculpatiemogelijkheid.<sup>18</sup> Voor het aannemen van aansprakelijkheid via de bovenstaande constructie zal daarentegen nodig zijn, dat de gelaedeerde de speciale zorgplicht van degene die wordt aansproken voor een bepaald baldadig kind, stelt en zonodig aannemelijk maakt.

#### DE ACTIE UIT GEDERFD LEVENSONDERHOUD VAN KINDEREN WEGENS HET OVERLIJDEN VAN HUN OUDER(S)

Volgens art. 1406 BW hebben de echtgenoot, de kinderen of de ouders van iemand die door een onrechtmatige daad om het leven is gekomen een actie tot schadevergoeding tegen de laedens, indien de betrokkenen door de arbeid van de overledene werden onderhouden. Het is niet nodig dat de overledene de betreffende nabestaanden door geld ondersteunde. Ook huishoudelijke arbeid wordt als onderhoud gekwalificeerd.<sup>19</sup> De beschreven materie is in het NBW geregeld in art. 6.1.9.12 lid 1 sub a: 'Indien iemand ten gevolge van een gebeurtenis waarvoor een ander jegens hem aansprakelijk is overlijdt, is die ander verplicht tot vergoeding van schade door het derven van levensonderhoud: a. aan de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot en de minderjarige *wettige of onwettige kinderen van de overledene*, tot ten minste het bedrag

16. 'Hij die, getuige van het oogenblikkelijk levensgevaar waarin een ander verkeert, nalaat dezen die hulp te verlenen of te verschaffen die hij hem, zonder gevaar voor zich zelf en anderen redelijkerwijs te kunnen duchten, verlenen of verschaffen kan, wordt, indien de dood van den hulpbehoevende volgt, gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden'.

17. Artt. 1: 392 lid 1 sub c, 395 BW. Zie daarvoor *Asser-De Ruiter-Moltmaker*, tiende druk (1976), blz. 317-318.

18. In het NBW is de zwakkere positie van de gelaedeerde bij hantering van de beschreven constructie nog eviderenter, indien het kinderen beneden de veertien jaar betreft, gezien de risicoaansprakelijkheid van art. 6.3.2.1 lid 1.

19. Zo laatstelijk HR 5 juni 1981, NJ 1982, 222 m.n. C.J.H.B.

van het hun krachtens de wet verschuldigde levensonderhoud' (curs. G.R.d.G.). De rechtspositie van wettige kinderen is na het voorstaande weer voldoende duidelijk. Zijn hun vader of moeder door een onrechtmatige daad van een derde om het leven gekomen dan kunnen zij naar huidig recht vrijwel steeds met succes een schadevergoedingsactie tegen de laedens instellen. Slechts wanneer vaststaat, dat de laedens op geen enkele wijze placht bij te dragen aan het onderhoud van zijn kinderen zal de actie mislukken.<sup>20</sup> In het NBW is de rechtspositie van de wettige kinderen eveneens – blijkens de geciteerde bepaling – duidelijk geregeld.

Hoe is nu de rechtspositie van kinderen waarvan de ouders in concubinaat leefden? Indien het de moeder is, die door een onrechtmatige daad om het leven kwam, is het antwoord naar huidig en toekomstig recht eenvoudig te geven: de kinderen hebben een actie tegen de laedens.<sup>21</sup> Als de vader echter de overledene is, ligt de situatie gecompliceerder. Naar huidig recht heeft het door de verwekker erkende kind een actie ex art. 1406 BW. Volgens de heersende leer heeft een niet door de verwekker erkend kind een dergelijke actie echter niet!<sup>22</sup> Daarbij doet het niet ter zake, of de verwekker al dan niet is veroordeeld om voor het kind alimentatie te betalen. Het niet erkende kind zit ten opzichte van degene door wiens onrechtmatige daad hun verwekker is gestorven in eenzelfde positie als stiefkinderen en schoonkinderen t.o.v. degene door wiens onrechtmatige gedrag hun stiefvader resp. schoonvader om het leven kwam. Deze laatste twee groepen hebben evenmin een actie uit art. 1406 BW ingeval van dood door onrechtmatige daad van de stief- (schoon)vader, hoewel de laatsten hun stief- (schoon)vader ook tot het betalen van alimentatie kunnen laten veroordelen.<sup>23</sup>

In het NBW is de positie van de uit een concubinaat geboren kinderen in geval van door onrechtmatig gedrag overlijden van hun verwekker sterker. Art. 6.1.9.12 lid 1 geeft een zeer uitvoerige regeling van acties wegens gederfd levensonderhoud.<sup>24</sup> Hierboven werd lid 1 sub *a* van dat artikel al geciteerd. Uit de bepaling van lid 1 sub *a* blijkt, dat – voor zover de verwekker 'zijn' kind heeft erkend – dit kind tegen de laedens een actie wegens gederfd levensonderhoud heeft. Of een niet door de verwekker erkend kind ook een dergelijke actie krachtens de bepaling sub *a* heeft, is twijfelachtig. Het is namelijk niet geheel zeker, of zo'n kind als 'onwettig kind van de desbetreffende man' (curs. G.R.d.G.) mag worden gekwalificeerd. De parlementaire geschiedenis van art. 6.1.9.12 geeft daarover geen uitsluitsel, terwijl uit Boek 1 van het

20. Onrechtmatige Daad II (G.J. de Groot/Bloembergen), nr. 281, 283; Asser-Rutten III, vijfde druk (1979), blz. 186 e.v.; Pitlo-Bolweg, achtste druk (1979), blz. 359.

21. Onrechtmatige Daad II (G.J. de Groot/Bloembergen), nr. 277, 290; Asser-Rutten III, vijfde druk (1979), blz. 184–185.

22. Onrechtmatige Daad II (G.J. de Groot/Bloembergen), nr. 277; J.M. Polak, Met het concubinaat door het privaatrecht, Van Opstallbundel, Deventer 1972, blz. 136; J.A. Nota, Gewoon samenleven, in: Twee mensen en het recht, Zwolle 1974, blz. 61.

23. Zie boven noot 12, alsmede Onrechtmatige Daad II (G.J. de Groot/Bloembergen), nr. 277.

24. Zie daarover beknopt A.S. Hartkamp, Compendium van het vermogensrecht volgens het Nieuwe Burgerlijk Wetboek, Deventer 1977, blz. 201; uitvoeriger is H.C.F. Schoordijk, Het algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht naar het Nieuw Burgerlijk Wetboek, Deventer 1979, blz. 271–279.

BW mijns inziens evenmin onwrikbare gevolgtrekkingen kunnen worden gemaakt.

In de inleiding tot dit opstel werd erop gewezen, dat die kinderen 'onwettig' zijn, die niet 'wettig' zijn. Indien we constateren, dat een bepaald kind derhalve onwettig is, impliceert deze vaststelling echter nog niets ten aanzien van de vraag *wiens* 'onwettig kind' het desbetreffende kind is. Slechts indien vaststaat, wie de moeder van dat kind is, kunnen we zeggen dat dit kind een onwettig kind van die bepaalde moeder is; het heeft dan volgens art. 221 lid 1 eerste zin Boek 1 BW de staat van natuurlijk kind van die moeder. Op welk moment kunnen we nu spreken van een onwettig kind van een bepaalde vader? Volgens art. 222 Boek 1 BW komen pas op het ogenblik van de erkenning van een kind familierechtelijke betrekkingen tot stand tussen de vader en het kind, dat op dat ogenblik de staat van natuurlijk kind van die vader verwerft (art. 221 lid 1 tweede zin Boek 1 BW).

Moeten we daarom concluderen, dat pas een dergelijk door de vader erkend kind kan worden getypeerd als onwettig kind van die vader in de zin van art. 6.1.9.12 lid 1 sub *a* NBW? Indien deze conclusie klopt, zou het door de verwekker niet erkende kind geen actie ex art. 6.1.9.12 lid 1 sub *a* NBW hebben, zelfs niet als het verwekkerschap vaststaat doordat de verwekker is veroordeeld om alimentatie te betalen voor dat kind.

Het is echter twijfelachtig, of de regeling van art. 222 Boek 1 BW inzake de familierechtelijke betrekkingen tussen vader en kind zo streng moet worden opgevat, dat zonder erkenning niet kan worden gesproken van een onwettig kind van een bepaalde vader. In Boek 1 van het BW staan ook enkele bepalingen die een ruimere opvatting zouden kunnen onderbouwen. Zo spreekt art. 394 lid 1 BW over 'een kind en *zijn* vader' tussen wie geen familierechtelijke betrekkingen bestaan, terwijl de aanhef van lid 3 van dat artikel luidt: '*Vader van een onwettig niet-erkend kind* wordt vermoed te zijn...' (curs. G.R.d.G.). Verder kan worden gewezen op de parlementaire geschiedenis van art. 41 lid 1 Boek 1 BW, dat onder meer huwelijken tussen personen verbiedt die in de opgaande en in de nederdalende lijn met elkaar verwant zijn, ook als die verwantschap onwettig is. Bij de behandeling van dit artikel in de Kamer stelde de minister, dat dit huwelijksverbod ook geldt, indien vanwege het ontbreken van een erkenning geen familierechtelijke betrekkingen tussen een man en een kind bestaan.<sup>25</sup> Asser-de Ruiter-Molmaker<sup>26</sup> stelt dientengevolge: 'Een man mag niet huwen met het door hem verwekte maar niet door hem erkende meisje. Het bewijs van de bloedverwantschap zal hier intussen moeilijk zijn. Een aanknopingspunt zal gevonden kunnen worden in een op grond van art. 394 gewezen veroordelend vonnis'. Op grond van art. 41 en 394 Boek 1 BW zou men daarom wellicht toch kunnen stellen, dat er ook voor een erkenning al wel sprake is van een dusdanige relatie tussen verwekker en kind, dat het kind getypeerd mag worden als onwettig kind van de betreffende man. Indien men deze tweede redenering volgt, zou een niet-erkend kind wel een actie ex art. 6.1.9.12 lid 1 sub *a* NBW hebben, indien zijn

25. Parlementaire geschiedenis Boek 1 (*Van Zeben*), 18, blz. 157.

26. *Asser-de Ruiter-Molmaker*, tiende druk (1976), blz. 12; vgl. ook Personen- en familierecht, titel 5 (*Van Zeben*), ad art. 41, nr. 2.

verwekker door een onrechtmatige daad om het leven komt. Deze laatste redenering roept echter in verband met deze actie wegens gederfd levensonderhoud zelf ook weer nieuwe vragen op. Hebben slechts die onwettige kinderen een actie krachtens de voormelde bepaling, van wie op het ogenblik van overlijden van een man door rechterlijk vonnis vaststaat, dat deze hun verwekker is? Of kunnen kinderen die actie eventueel ook instellen, als weliswaar niet door gerechtelijk vonnis vaststaat, dat overledene hun verwekker is, maar zij dit wel aannemelijk kunnen maken, b.v. daar hun moeder al jarenlang met een bepaalde man samenwoont? Wanneer men deze laatste vraag bevestigend beantwoordt, komt men vervolgens voor de vraag te staan, of de actie van art. 6.1.9.12 lid 1 sub *a* NBW in zo'n geval moet worden gecombineerd met de zogenaamde vaderschapsactie. En speelt in dat verband ook art. 405 lid 2 Boek 1 BW nog een rol?

Het bovenstaande illustreert, dat de term 'onwettig kind' in art. 6.1.9.12 lid 1 sub *a* NBW niet eenduidig is. Al naar gelang welke redenering men volgt, kan men de term enger of ruimer opvatten. Stel nu eens, dat een niet-erkend kind niet als onwettig kind in de zin van de voormelde bepaling kan worden gekwalificeerd of dat in elk geval een kind waarvoor de verwekker niet bij rechterlijk vonnis tot het bepalen van alimentatie is veroordeeld, buiten deze term valt. Heeft een dergelijk kind dan wellicht, als de moeder met de overleden verwekker samenleefde, wel een actie op grond van een der andere categoriën van art. 6.1.9.12 lid 1 dan het onder *a* bepaalde?

Vindt zo'n niet-erkend onwettig kind bijvoorbeeld soelaas bij de bepaling sub *b*? Daar lezen we dat de laedens ook schadevergoeding moet betalen 'aan andere bloed- en aanverwanten van de overledene, mits deze ten tijde van het overlijden geheel of ten dele in hun levensonderhoud voorzag of daartoe krachtens rechterlijke uitspraak verplicht was'. Voor zover we echter aannemen, dat een dergelijk kind niet kan worden gekwalificeerd als onwettig kind van de overledene, valt het ook niet onder bloed- en aanverwanten van de overledene.

De rubriek sub *c* is voor het niet-erkende kind volstrekt oninteressant ('aan een van tafel en bed gescheiden of gewezen echtgenoot van de overledene, mits deze reeds ten tijde van het overlijden geheel of ten dele in zijn levensonderhoud voorzag of daartoe krachtens rechterlijke uitspraak of overeenkomst verplicht was'<sup>27</sup>); van belang is daarentegen de groep sub *d*: 'aan degenen die reeds vóór de gebeurtenis waarop de aansprakelijkheid berust, met de overledene in gezinsverband samenwoonden en in wier levensonderhoud hij geheel of voor een groot deel voorzag, voor zover aannemelijk is dat een en ander zonder het overlijden zou zijn voortgezet en zij redelijkerwijze niet voldoende in hun levensonderhoud kunnen voorzien'. Indien men een enge opvatting huldigt over de betekenis van de term 'onwettig kind', zou menig uit een concubinaat geboren niet-erkend kind bij deze bepaling nog enig houvast kunnen vinden. Indien zijn verwekker en moeder in concubinaat leefden en

27. In wetsontwerp 17541 (Invoeringswet Boeken 3-6 van het NBW, vijfde gedeelte) wordt trouwens voorgesteld art. 6.1.9.12 lid 2 onder *c* te laten vervallen, zulks in verband met het schrappen van art. 4.3.4.2 NBW. Overigens wordt verder voorgesteld aan art. 6.1.9.12 een vierde lid toe te voegen, waarin de voordeelsrekening van verzekeringsuitkeringen wordt geregeld.

het kind met beiden in gezinsverband samenleefde, dan zou het bij overlijden van de verwekker een actie wegens gederfd levensonderhoud hebben, mits de verwekker geheel of voor een groot deel in zijn levensonderhoud voorzag. Dit laatste 'mits' vormt een wezenlijk verschil met de positie van degenen die onder de boven vermelde rubriek sub *a* vallen. De positie van een door de verwekker erkend kind zou dan derhalve aanmerkelijk gunstiger zijn dan die van een met de verwekker samenlevend maar door hem niet erkend kind. Opvallend is trouwens ook het verschil tussen de sub *b* en sub *d* geformuleerde voorwaarden. Bloed- en aanverwanten van een overledene hebben een actie ex art. 6.1.9.12 indien de overledene *geheel of ten dele in hun onderhoud voorzag of daartoe krachtens rechterlijke uitspraak verplicht was*. De niet-erkende onwettige kinderen van een concubijn zouden bij deze opvatting een dergelijke actie pas hebben, indien zij met hun verwekker in gezinsverband samenleefden en deze *'geheel of voor een groot deel in hun levensonderhoud voorzag*, terwijl bovendien aannemelijk moet zijn, dat een en ander zonder het overlijden zou zijn voortgezet en *zij redelijkerwijze niet voldoende in hun levensonderhoud kunnen voorzien*'.

Voor zover men aanneemt, dat zelfs een tot betaling van alimentatie veroordelend vonnis geen (onwettige) bloedverwantschap oplevert, verkeren alle niet-erkende kinderen die met hun moeder en verwekker in gezinsverband samenleven, in deze nadelige positie. Indien men aanneemt, dat een dergelijk veroordelend vonnis wel bloedverwantschap oplevert, hebben in elk geval die kinderen, die met moeder en verwekker samenleven en voor wier levensonderhoud de verwekker 'op basis van vrijwilligheid' bijdraagt, de beschreven minder gunstige positie. De situatie van deze laatste groep kinderen wordt trouwens nog slechter, indien deze *niet* met hun verwekker samenleven, hoewel de verwekker wel (weer 'op basis van vrijwilligheid') bijdraagt in de kosten van levensonderhoud. Zulke kinderen missen dan elke actie ex art. 6.1.9.12 lid 1 NBW. Men beseffe, dat een dergelijke onbevredigende situatie zich gemakkelijk kan voordoen, indien een uit concubinaat geboren kind (b.v. wegens studie) permanent op een ander adres woont dan zijn moeder en verwekker, terwijl het kind nog wel financieel afhankelijk is van moeder en verwekker.

Wat kan nu op grond van het zoëvenesignaleerde worden geconcludeerd? We kunnen in elk geval de gevolgtrekking maken, dat bij een enge interpretatie van het begrip 'onwettig kind van een man' een groot aantal kinderen een actie ex art. 6.1.9.12 lid 1 NBW zal missen. Natuurlijke kinderen hebben zo'n actie op grond van lid 1 sub *a*. Van de niet-erkende kinderen hebben echter slechts diegenen een actie wegens gederfd levensonderhoud, die met de overleden verwekker samenleefden (en wel op grond van het bepaalde van lid 1 sub *d*), maar zelfs hun positie is niet optimaal; stiefkinderen en/of schoonkinderen van de overledene hebben onder omstandigheden een sterkere rechtspositie dan een dergelijk kind! Bij een iets ruimere interpretatie van het begrip 'onwettig kind van een man' wordt de positie van niet door de verwekker erkende kinderen in verband met een eventuele actie uit art. 6.1.9.12 lid 1 NBW veel beter, maar ook dan kunnen nog enkele vraagtekens bij deze regeling worden geplaatst. Bij zo'n ruime interpretatie blijft met name de situatie van kinderen van een man wiens verwekkerschap niet vaststaat door een gerechtelijk vonnis tot betaling van alimentatie, penibel. Dit is vooral onbevredigend, indien een

dergelijk kind is geboren uit een concubinaat van zijn moeder met de verwekker en het kind met dezen samenleefde, dan wel niet met dezen samenleeft, maar wel financieel van de met de moeder samenlevende concubijn afhankelijk is.

Indien men de rechtspositie van een uit een concubinaat geboren kind zoveel mogelijk gelijk wil maken aan de rechtspositie van wettige kinderen, zou het derhalve aanbeveling verdienen in elk geval de positie van deze kinderen bij de toepassing van art. 6.1.9.12 lid 1 NBW te verduidelijken en te verbeteren. De verduidelijking dient daarin te bestaan, dat ondubbelzinnig wordt aangegeven hoe de term 'onwettig kind' in art. 6.1.9.12 lid 1 sub *a* NBW moet worden opgevat. Al naar gelang voor welke interpretatiewijze wordt gekozen, zou moeten worden overwogen, welke wijzigingen in het genoemde artikel moeten worden aangebracht om alle uit concubinaat geboren kinderen een rechtspositie te geven die zoveel mogelijk gelijk is aan die van wettige kinderen.<sup>28</sup>

#### TEN SLOTTE

Wellicht zijn in dit opstel meer vragen gesteld dan vragen beantwoord. Dit moge tot op zekere hoogte minder bevredigend zijn. Het feit echter, dat het concubinaat in toenemende mate als gelijkwaardig aan het huwelijk wordt beschouwd en de groeiende overtuiging, dat uit concubinaat geboren kinderen in beginsel geen slechtere rechtspositie mogen hebben dan wettige kinderen, nopen ertoe om vele rechtsregels te heroverwegen. In zeer vele regelingen worden immers criteria gehanteerd die verband houden met het rechtsinstituut huwelijk. De door die rechtsregels getrokken grenzen bevredigen nu in het licht van de emancipatie van alternatieve samenlevingsvormen dikwijls niet meer. Zodra men de oude grenzen wil loslaten, zullen evenwel nieuwe regels moeten worden geformuleerd. Uit de hierboven gemaakte opmerkingen over de artikelen 1403 lid 2 en 1406 BW (resp. 6.3.2.1 en 6.1.9.12 NBW) blijkt, dat dit opnieuw afgrenzen van regels geen eenvoudige zaak is: het is voorzichtig zoeken naar nieuwe uitgangspunten. Mogen de hier gemaakte aantekeningen derhalve worden beschouwd als een poging bij dit zoeken iets te helpen. Afdoende oplossingen zijn nog niet gevonden. Verdere discussie over dit thema is noodzakelijk.

28. Daarbij zou men kunnen denken aan het schrappen van het vereiste van bloed- of aanverwantschap in het desbetreffende artikel sub *b* en/of het opnemen van een extra regeling ten gunste van alle uit een concubinaat geboren kinderen. Wellicht kan ook enige aansluiting worden gezocht bij de bepaling van art. 4.3.4.2a, respectievelijk 4.2a.2.5 lid 2 NBW.